

LA MÀ I LA FRASEOLOGIA CATALANA: ACOSTAMENT SEGONS LA SEMÀNTICA COGNITIVA

Marta Pellín Cisneros
Universitat d'Alacant

INTRODUCCIÓ

- La MÀ: eina física d'interacció amb el món

Processos mentals

- La MÀ expressa

Habilitats

Quantitats

Longitud

UFS AMB MÀ I EL VERB TENIR

1. UFs amb mà. Locucions verbals amb l'estructura:

[tenir (Q) (Adjectiu) N (Adj/ CN (de + n)) (Loc) (Pros)]

- 1.1. 2 projeccions metonímiques bàsiques:

1) **Tenir**: Possessió > Atribució

2) **Mà**: Òrgan físic > Acció > Habilitat/ Qualitat.

- 1.2. ADJ o CN, Locatiu, (Construcció de) **Propòsit**.

ANÀLISI DE LA MOSTRA

1. **Tenir bones mans / Tindre bona mà**: tindre habilitat, destresa

- L'ADJ *bo* activa → capacitat de dur a terme adequadament una acció // Construcció de propòsit:

(1.1) Se deia Roseta Pallejà, i era alta, primeta, blanca, d'ulls blaus i rossa, i tenia molt **bones mans per brodar** (Gras, 1909, p. 101)

(1.2) Jo tinc **bones mans per a la terra** [...]. (Enric Valor, 1980, p. 250)

2. **Tenir algú les mans brutes / Tindre les mans brutes**: estar implicat en algun assumpte il·lícit

- L'ADJ *brutes* → projecció metafòrica: domini conceptual BRUTÍCIA > COMISSIÓ D'UN DELICTE:

(2.1) Un partit que no només té **les mans brutes**, sinó que en té les butxaques i tot ell està brut de tant arrossegar-se per les clavegueres de l'Estat [...] (Avui, 22-09-2017)

(2.2) «El meu pare era una bona persona, [...]. Quan va ser l'hora ell també marxava cap a l'exili però algú li va dir que qui no **tenia les mans brutes de sang** no li passaria res» [...] Soler [...] ha assegurat que el seu pare durant la Guerra «no havia matat ni havia fet matar ningú» (La Vanguardia, 14/12/2014)

3. **Tenir algú les mans foradades / Tindre la mà foradada (o les mans foradades)**: ser malgastador

- Metàfora? → una mà foradada no pot impedir que se'n vagen els diners:

(3.1) Quan pertanyia als comtes d'Empúries, la muller d'un d'ells, que **tenia les mans foradades** i va accelerar la davallada de les seves finances (Enric Sánchez-Cid, *Del Cap de Creus a la Franja: temples i ermites de muntanya*, Valls: Cossetània, 2003, p. 25)

- Però... Per què *foradades* i no **obertes**?

Hi ha UFs molt semblants en diverses llengües romàniques > possible FONT COMUNA

(3.1) **Ocità**: aver *les mans traucades* coma una castenhièra (Camps, 2007:37); Aquel a las **mans traucades** (Vezole, 2007:28)

(3.2) **Italià**: avere le *man bucate* [o forate] 'essere prodigo, sperperare il denaro' (DMD, 53; FF, 38)

(3.3) **Francés**: avoir les *mains percées* 'celui (ou celle) qui dépense sans compter ses propres deniers [...]' (Martí Mestre, 2017: s.v.)

ORIGEN CULTURAL: TEOLOGIA. Diu d'aysò Sen Bernat: «[...] ¿qui és aquell qui atén a la desposició del cors, ni té lo cap enclí per baysar, ni-ls brases esteses per abrasar, ni les màs **traucades** a donar, ni-l latz ubert ad amar, e l'afixació dels peus per estar ab nós, e l'estenement del cors per donar a nós?» (Vides de Sants Rosselloneses, s. xiii, p. 362)

CONCLUSIONS

- 1) La **projecció del propi cos** i de l'experiència corporal sobre el món és una **eina bàsica** per a la conceptualització de les coses.

- 2) **Metàfores i metonímies** → mecanisme de conceptualització **fonamental**. Concepte MÀ → fortament arrelat en el sistema conceptual del català.

- 3) **Projeccions metonímiques** → UFs analitzades: expressen les qualitats d'algú. Resta d'elements integrants: actualitzen el significat en cada context d'ús.

- 4) Cal combinar l'anàlisi **pragmàtica** i les dades **culturals** en l'estudi de l'evolució de les UFs.

BIBLIOGRAFIA I CORPUS

1. Evans, Vyvyan & Green, Melanie (2006): *Cognitive linguistics. An introduction*. Londres: Lawrence Erlbaum Associates Publishers. Fauconnier, Gilles & Turner, Mark (2002): *The Way We Think: Conceptual Blending And The Mind's Hidden Complexities*. Nova York: Basic Books.
2. Geeraerts, Dirk (2010): *Theories of Lexical Semantics*. Oxford: Oxford University Press.
3. Ibarretxe, Iraide & Valenzuela, Javier (dirs.) (2012): *Lingüística cognitiva*. Barcelona, Anthropos.
4. Traugott, Elisabet (2010): «(Inter)subjectivity and (inter)subjectification: A reassessment», dins Davidse, Kristin, Vandelandotte, Lieven & Cuyckens, Hubert (eds.): *Subjectification, Intersubjectification and Grammaticalization*. Berlin: De Gruyter Mouton.
5. CICA = Corpus Informatitzat del Català Antic, Joan Torruella (dir.), amb Manuel Pérez Saldanya i Josep Martines; selecció de textos de Vicent Martines.
6. CIMTAC = Corpus Informatitzat Multilingüe de Textos Antics i Contemporanis; Josep Martines/ Vicent Martines (dirs.), Jordi Antolí / Elena Sánchez (coord.), Alacant: Universitat d'Alacant/ISIC-IVITRA.
7. CTILC = Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana. IEC. Joaquim Rafel (dir.).